

Література

1. Гавриляк Л.С. Комунікативна компетентність як складова професійної підготовки сучасного фахівця. *ЛОГОС. Мистецтво наукової думки*. № 3. Квітень, 2019. С. 70–73.
2. Кашуба Л. В., Лабенко О. В. Щодо професійної підготовки майбутніх вчителів-логопедів. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. Випуск 193. Кропивницький : ЦДПУ, 2021. С. 224–230.
3. Нестеренко Л., Кучерова О. Визначення компонентів комунікативної компетентності науково-педагогічних працівників. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип 40, том 2. С. 261–266.
4. Риторика та культура мовлення логопеда: практикум для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта / укладачі Барна Х. В., Чекан О. І., Кашуба Л. В. Мукачево : МДУ, 2022. 48 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-553-5-95>

СИНЕРГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Козлюк Ольга Андріївна

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології
та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна система підготовки майбутніх фахівців зі спеціальної освіти перебуває в динамічному розвитку, що зумовлено запитом суспільства на висококваліфікованих педагогів, здатних до роботи в умовах інклюзивного та спеціального освітнього середовища. Професійна діяльність такого педагога вимагає не лише ґрунтовних теоретичних знань, а й високого рівня педагогічної творчості та майстерності, креативного мислення, уміння приймати нестандартні рішення та гнучко реагувати на освітні потреби дітей з особливими освітніми потребами. Потреба у висококваліфікованих фахівцях зі спеціальної освіти пов'язана також з тим,

що в Україні розпочинається реалізація нового проєкту «Психолого-педагогічне забезпечення якісної освіти дітей з особливими освітніми потребами, орієнтоване на їхнє інтегрування в загальноосвітній простір в умовах інноваційних моделей надання їм освітніх послуг. Його мета – створити сучасну систему підтримки, яка дасть змогу дітям з особливими освітніми потребами (ООП) навчатися ближче до дому та максимально розкрити свій потенціал [1]. Згідно нового Закону України «Про дошкільну освіту» [2] одним із типів організації освітньої діяльності є спеціальний дитячий садок, який потребує висококваліфікованих педагогічних працівників, які здобули вищу освіту за спеціальністю «Спеціальна освіта».

Одним із шляхів формування професійних компетентностей майбутніх спеціальних педагогів є синергійне поєднання потенціалу дисциплін «Педагогічна творчість» та «Спеціальна дошкільна педагогіка». Їх взаємодія забезпечує інтеграцію знань про закономірності розвитку, навчання та виховання дітей з ООП, специфіку педагогічного впливу, корекційно-розвиткову спрямованість освітнього процесу з творчими методами, прийомами та педагогічними технологіями. Саме синергія цих дисциплін сприяє формуванню цілісного професійного бачення у студентів, розвитку їх здатності до творчого вирішення педагогічних ситуацій, моделювання освітнього середовища відповідно до індивідуальних потреб дитини, поєднуючи науковість, практичність і творчість.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальної освіти відображені у працях Н. Засенко, А. Колупаєвої, О. Мартинчук, С. Миронової, Н. Пахомової, М. Шеремет та ін.

Питання розвитку педагогічної творчості досліджували Н. Пихтіна, С. Сисоєва, О. Савченко, які підкреслювали, що творчість є невід’ємною складовою професійної компетентності педагога. Водночас у контексті спеціальної освіти творчість педагога набуває особливого змісту, оскільки виявляється у здатності бачити потенціал дитини, знаходити індивідуальні шляхи корекційно-розвиткового впливу, адаптувати методики до конкретних умов.

Водночас синергія педагогічної творчості та спеціальної дошкільної педагогіки як фактор формування професійних компетентностей майбутніх спеціальних педагогів досліджена недостатньо.

Мета статті – обґрунтувати значення синергії педагогічної творчості та спеціальної дошкільної педагогіки у формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців спеціальної освіти та визначити ефективні педагогічні умови для розвитку творчого потенціалу здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. На думку М. Шеремет, процес підготовки майбутніх фахівців спеціальної освіти має здійснюватись у новій особистісно орієнтованій парадигмі, де буде уможливлено актуалізацію професійно важливих особистісних якостей, і яка буде орієнтуватись на формування професійної компетентності, що передбачає створення системи професійних навичок професійної культури спілкування, професійної рефлексії, самоуправління та управління професійною діяльністю, які дозволятимуть досягати професійного успіху, самореалізації, професійного самоздійснення [3, с. 8]. На основі аналізу наукових праць, можна стверджувати, що професійна готовність майбутнього фахівця спеціальної освіти є складним інтегративним утворення, що включає мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивний компоненти. На нашу думку, саме у процесі викладання таких дисциплін, як «Педагогічна творчість» і «Спеціальна дошкільна педагогіка» створюються умови для розвитку кожного з них.

Спробуємо коротко розкрити кожен з них.

Формування мотиваційно-ціннісного компоненту відбувається через аналіз життєвих і професійних ситуацій, обговорення різних кейсів, прикладів педагогічної майстерності, що стимулює здобувачів до усвідомлення значущості професії, розуміння її гуманістичного змісту. Важливу роль тут відіграють інтерактивні форми, зокрема: творчі проекти, майстер-класи, педагогічні ігри, що формують позитивну професійну ідентичність.

Розвиток когнітивного компоненту забезпечується в процесі вивчення обох освітніх компонентів. Так, дисципліна «Спеціальна дошкільна педагогіка» забезпечує оволодіння системою знань про закономірності розвитку, навчання і виховання дітей з ООП від народження до вступу їх до школи, розкриває специфіку організації освітньо-корекційного процесу, диференціацію педагогічних засобів. Теоретичні знання доповнюються аналізом відеофрагментів занять, розробкою власних дидактичних матеріалів. У свою чергу освітній компонент «Педагогічна творчість» розширює ці знання, формуючи здатність до інтерпретації педагогічних ситуацій, генерування нових ідей, розроблення авторських підходів у роботі з дітьми. Таким чином, теоретична база спеціальної дошкільної педагогіки отримує практичну реалізацію через творчу діяльність.

Розвиток діяльнісного компонента відбувається шляхом виконання творчих завдань із педагогічної творчості: моделювання педагогічних ситуацій, створення авторських дидактичних ігор, розробка конспектів інтегрованих занять, що поєднують корекційні та освітні цілі. Використання методів «мозкового штурму», «педагогічного колажу»,

«асоціативного ланцюга» сприяють формуванню креативного мислення, а заняття зі спеціальної дошкільної педагогіки вчать враховувати індивідуальні освітні потреби дітей, втілюючи їх в розробку корекційних завдань та вміння адаптовувати та модифікувати зміст навчання з урахуванням освітніх труднощів дітей з ООП.

Важливим складником професійної майстерності майбутніх фахівців спеціальної освіти є рефлексія. Використання рефлексивних щоденників, самооцінки творчих завдань, портфоліо творчих робіт, аналіз власного педагогічного досвіду, що дає змогу студентам усвідомити динаміку власного професійного зростання. Важливим результатом є інтеграція творчого підходу у професійно-практичну підготовку: здобувачі не лише засвоюють методики роботи з дітьми з ООП, а й навчаються гнучко адаптувати їх до конкретних освітніх умов, оволодівають навичками дизайн мислення. Це сприяє формуванню готовності до майбутньої професійної діяльності та педагогічному саморозвитку.

Висновки. Педагогічна творчість виступає ключовим чинником професійного становлення майбутніх фахівців спеціальної освіти, забезпечуючи здатність до пошуку нестандартних педагогічних рішень. Освітні компоненти «Педагогічна творчість» та «Спеціальна дошкільна педагогіка» у своїй взаємодії створюють комплексні умови для формування професійної готовності майбутніх фахівців зі спеціальної освіти до роботи з дітьми з ООП.

Ефективними педагогічними умовами є: інтеграція теоретичної та практичної підготовки, використання творчих методів навчання, організація рефлексивної діяльності студентів, створення ситуацій успіху.

Література

1. Спеціальна освіта ближче до дому: як змінюється система навчання для дітей з ООП. URL: <https://mon.gov.ua/news/spetsialna-osvita-blyzhchedo-domu-ia-k-zminiuietsia-systema-navchannia-dlia-ditei-z-ooop>
2. Про дошкільну освіту: Закон України. Київ, 2024.
3. Шеремет М. Професійна підготовка фахівців спеціальної освіти в умовах сьогодення. *Актуальні питання підготовки фахівців в галузі спеціальної та інклюзивної освіти*. 2020. С. 6–10. URL: <https://surl.li/vmsunq>